

ІНВЕСТИЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

І.М. Пушкарчук, О.А. Мишко

*Луцький національний технічний університет,
iryanka-kaminska@mail.ru, myskoolga1906@rambler.ru*

В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів, пріоритетна роль у процесах забезпечення сталого розвитку регіонів України відводиться саме інвестиціям. Інвестування виступає одночасно і альтернативним, і взаємодоповнюючим джерелом фінансового забезпечення сталого розвитку регіонів країни. За таких умов особливої ваги набувають питання інвестиційної спроможності регіонів у забезпеченні сталого їх розвитку, що спричинене значними відмінностями між необхідними обсягами ресурсів, їх наявністю та ефективністю використання задля забезпечення такого розвитку.

Основним чином, вітчизняні науковці оперують категоріями інвестиційна привабливість та інвестиційна активність регіону. Категорія інвестиційна спроможність регіону є набагато ширшою, ніж категорії «інвестиційна привабливість регіону» та «інвестиційна активність регіону» й одночасно охоплює аспекти, притаманні обом цим категоріям (табл. 1).

Загалом, інвестиційна привабливість регіону відображає його рівень розвитку, що є передумовою (можливістю) залучення інвестицій в економіку, соціальну та екологічну сфери регіону. Інвестиційна активність регіону відображає інтенсивність інвестиційної діяльності. Щодо *інвестиційної спроможності регіону*, то виходячи із самого поняття «спроможність» як стану об'єкта та його можливості в багатьох реальних процесах і явищах, на нашу думку, її варто розглядати як здатність регіону залучати, ефективно формувати й використовувати як внутрішні, так і зовнішні інвестиційні ресурси для забезпечення збалансованого соціального, екологічного та економічного розвитку як у коротко– так і у довгостроковій перспективі.

На відміну від інвестиційної активності та інвестиційної привабливості, інвестиційна спроможність регіону характеризується рівнем концентрації інвестицій, ефективністю їх формування з різних джерел і використання. З цих позицій, вважаємо, що інвестиційна спроможність регіону характеризується такими трьома аспектами: 1) інвестиційною забезпеченістю; 2) інвестиційною результативністю; 3) інвестиційною самостійністю.

Таблиця 1 – Відмінності між категоріями «інвестиційна активність регіону», «інвестиційна привабливість регіону» та «інвестиційна спроможність регіону»*

Ознаки відмінності	Інвестиційна привабливість регіону	Інвестиційна активність регіону	Інвестиційна спроможність регіону
Детермінанти	рівень сталого розвитку регіону, інвестиційна інфраструктура	концентрація інвестицій в регіоні, активність інвестиційної діяльності в регіоні	концентрація інвестицій в регіоні, ефективність їх формування та використання
Економічна основа	вимір факторів, що визначають здатність регіону залучати інвестиційні ресурси для сталого розвитку	вимір інтенсивності інвестиційної діяльності регіону	вимір здатності регіону залучати, ефективно формувати й викорис-товувати інвестиції для сталого розвитку
Цінність результату оцінки	для інвестора	для регіональних органів влади	для регіональних органів влади
Критерії	сталий розвиток регіону, потенціал регіону	інвестиційна забезпеченість, інтенсивність інвестиційної діяльності регіону	інвестиційна забезпеченість, інвестиційна результативність, інвестиційна самостійність

*авторська розробка.

Проаналізуємо рівень інвестиційної спроможності регіонів України (табл. 2). Загалом у 2013 році суб'єктами господарювання за рахунок усіх джерел фінансування в Україні було освоєно 267728 млн грн капітальних інвестицій, що на 8,8% менше, ніж у 2012 році. У 2014 році капітальні інвестиції за регіонами країни (без урахування тимчасово окупованої території АР Крим і м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції) склали 204061,7 млн грн, тобто 92,1% від попереднього року. Як і в попередні роки, у 2014 році найвагомішу частку всіх капітальних інвестицій було спрямовано у розвиток промисловості (40,6%), в будівництво (16,6%), в об'єкти торгівлі (9,6%), у сільське господарство, лісове та рибне господарство (8,4%) тощо.

Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій в Україні у 2010–2014 роках традиційно залишались власні кошти підприємств та організацій (понад 58%). При цьому за роками питома вага бюджетного фінансування капітальних інвестицій суттєво знизилась і за рахунок коштів державного бюджету в 2013 році було профінансовано 0,7% загального обсягу капітальних інвестицій, а за рахунок коштів місцевих бюджетів – 2,6%. Та й загалом роль держави у процесі нагромадження капіталу зводиться тільки до питомої ваги державних інвестицій у загальному обсязі капіталовкладень. Диференціація капіталовкладень між регіонами, зокрема, й пояснюється тим, що основним джерелом фінансування інвестицій були власні кошти. Обсяги залучення банківського капіталу та коштів іноземних інвесторів мали тенденцію до зниження. У 2011 році за рахунок цих джерел було освоєно відповідно 16,1% і 2,8% всіх інвестицій, а у 2013 році – відповідно 8,8% і 2,7% всіх інвестицій.

В Україні відстежуються значні міжрегіональні асиметрії практично за всіма показниками і зокрема: рівень диференціації в обсягах залучених інвестиційних вкладень у 2010 році становив 6,07, а у 2014 році – 12,31; рівень диференціації за показником середньодушових капітальних інвестицій у житлове будівництво у 2010 році становив понад 11,1, а у 2013 році – 16,4; рівень диференціації за обсягом прямих іноземних інвестицій на душу населення у 2010 році становив 143,8, а у 2013 році – 156,6.

На основі проведеного аналізу, можна зробити висновок, що інвестиційна спроможність більшості регіонів України до 2012 року зростала, однак із 2013 року – практично за всіма регіонами знизилась у результаті скорочення обсягів інвестиційного забезпечення регіонів та зниження результативності використання інвестицій. Зниження інвестиційної забезпеченості регіонів України у 2013 році було обумовлене як політичними, так і економічними факторами.

Таблиця 2 – Групування регіонів України за основними показниками їх інвестиційної спроможності в 2010–2013 роках

Показники		Регіони–лідери	Регіони–аутсайтери
<i>Інвестиційна спроможність регіонів України</i>			
Інвестиційне забезпечення	1. Капітальні інвестиції на одну особу населення, грн.	м. Київ, Київська, Полтавська, Дніпропетровська, Донецька області	Херсонська, Закарпатська, Рівненська, Сумська, Чернівецька області
	2. Прямі іноземні інвестиції на одну особу населення, дол. США	м. Київ, АРК, Київська, Дніпропетровська, Харківська, Донецька області	Тернопільська, Вінницька, Кіровоградська, Хмельницька, Чернівецька області
	3. Капітальні інвестиції, % до ВРП	АРК, м. Київ, м. Севастополь, Київська, Одеська області	Житомирська, Сумська, Чернігівська, Херсонська, Черкаська області
	4. Прямі іноземні інвестиції, % до ВРП	м. Севастополь, м. Київ, Дніпропетровська, Черкаська області, АРК	Тернопільська, Донецька, Чернігівська, Черкаська, Вінницька області
Інвестиційна результативність	5. Середній темп росту капітальних інвестицій, %	Луганська, Донецька, Київська області, Волинська області, АРК	Запорізька, Львівська, Миколаївська, Херсонська, Хмельницька області
	6. Середній темп росту прямих іноземних інвестицій, %	АРК, Черкаська, Кіровоградська, Полтавська, Миколаївська області	Харківська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька, Київська області
	7. Капіталовіддача ВРП (співвідношення ВРП до капітальних інвестицій)	Чернігівська, Сумська, Житомирська, Черкаська, Херсонська області	АРК, Київська, Одеська області, м. Київ, м. Севастополь
Інвестиційна самостійність	8. Концентрація внутрішніх джерел фінансування капітальних інвестицій (кошти державного і місцевих бюджетів, власні кошти підприємств, кошти населення), %	Рівненська, Дніпропетровська, Житомирська, Запорізька, Черкаська області	м. Севастополь, АРК, Одеська, Миколаївська, Тернопільська області
	9. Коефіцієнт покриття імпорту експортом	Донецька, Кіровоградська, Запорізька, Миколаївська, Полтавська області	м. Київ, Одеська, Львівська, Київська, Волинська області

*За даними Державної служби статистики України [1].

Найбільш інвестиційно спроможними регіонами України є м Київ, Київська, Дніпропетровська та Донецька області за рахунок дуже високого порівняно з іншими регіонами рівня інвестиційної забезпеченості й належного рівня інвестиційної самостійності. При цьому показники інвестиційної результативності за вказаними регіонами були чи не найнижчими.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.